

HASŁO ŁÓDZKIE

DZIENNIK BEZPARTYJNY

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Łódź, Al. Kościuszki 73, tel. 63-66.
Redakcja nocna (po godz. 8 wiecz.) ul. Piotrkowska 85, tel. 29.

Gona 15 groszy

Redaktor naczelny przyjmuje codziennie od godziny 6-7 wieczorem
Sekretariat czynny od godz. 12-1 w poł. i od 6-7 wiecz.

Brawo Czytelnicy Hasła!

AKCJA POMOCY OFIAROM POZARU zatacza coraz szersze kręgi

Spółeczeństwo łódzkie zdało egzamin solidarności i ofiarności
ale nędza pogorzalców z ul. Brzezińskiej jest wielka, a dotychczas zebrane pieniądze —
zaledwie jedną kroplą w morzu

UFNI W WASZE LITOŚCIWE SERCA — CZEKAMY NA DALSZE OFIARY

Ledwie wczorajsze „Hasło” ogłosiło wzruszający list Czytelnika, motorniczego tramwajów, który, składając z ciężkozapracowanych pieniędzy 2 złote, wezwał wszystkich Czytelników „Hasła” do ofiar na nieszczęśliwych pogorzalców z ul. Brzezińskiej, gdy oto już w kilka godzin potem posypały się ofiary.

Wielka rodzina Czytelników „Hasła” spontanicznym odruchem szlachetnych serc odezwała się niezwłocznie na wezwanie. Wczoraj lista składek zawierała ledwie dwie pozycje — 2 złote od inicjatora składek i 50 złotych od redakcji „Hasła”, a dziś patrzcież — ogólna suma ofiar w ciągu kilku ledwie godzin dosięgła 306 złotych 60 groszy.

Brawo Czytelnicy! Łódź miasto ludzi interesu, nie zna wypadków tak solidarnej, szybkiej, impulsywnej ofiarności!

Czyż mogli się spodziewać nieszczęśliwi pogorzalcy z Bałut, pozbawieni mienia i dachu nad głową, wąpiący i zrozpaczeni, że tak nagle i niespodziewana pomoc ulży choć trochę ich straszemu losowi?!

Brawo Czytelnicy! Cześć Waszej przykładowej ofiarności i solidarności społecznej.

Wśród wielu listów, jakie nadeszły w związku z akcją ratowniczą wczoraj zapoczątkowaną przez motorniczego z Bałut, godnych uwagi jest tych kilka, które podajemy:

Szanowna Redakcjo! Czytam Hasło i bardzo mi się podoba, że zawsze to nasze pismo staje w obronie krzywdy ludzi pracujących. A teraz to widzę, że nie tylko w słowach ale i w czynie nasze Hasło spieszy z pomocą, dlatego też zaraz posyłam swoją składkę, chociaż skromną.

Lucjan Kowalski
monter.

W załączeniu złotych 2,—.

Wzruszająco brzmi miły liścik 11-letniej Zosi K., uczennicy jednej z łódzkich szkół powszechnych:

„Posyłam Redakcji — pisze to dziecko o złote serduszkę — 2 złote groszy 35, które sobie zaoszczędziłam z tego co mi daje mamusia albo tatuś, a raz mi dał jeden pan całą złotówkę, który mieszka w naszym domu, za to, że mu zanoszę na górę gazetę. Ja się obejdę, bo mi na nic nie potrzeba, a chcę żeby nie były głodne

te biedne dzieci z ulicy Brzezińskiej, którym się wszystko spaliło.”

Dziękujemy Zosi! Rodzice twoi mogą być dumni, że mają córeczkę o tak litościwym serduszkę.

Następnie — od współpracowników firmy R. Borkenhagen (Piotrkowska 100) jest najmniej wzruszającym objawem wielka solidarność ludzi pracy.

Szanowna Redakcjo!

Na głos wzywający do ofiarności w cennym Nr. „Hasła” z dnia 18 b. m. składają na pogorzalców Bałuckich kwotę 14

Z inicjatywy Jego E. Ks. Biskupa D-ra W. Tymienieckiego odbyło się w dniu wczorajszym zebranie, w którym wzięli udział — oprócz inicjatora Jego Eksceleńcji — p. starosta grodzki Strzeziński, p. ławnik Adamski, p. naczelnik Chwalbiński, p. prezes Fidler, ks. Czarnota z parafji Najśw. Marii Panny, ks. notariusz Szymanowski oraz przedstawiciel „Hasła Łódzkiego” redaktor Walter, postanawiając powołanie do życia Komitetu Ratunkowego przy parafji Najśw. Marii Panny, który, odwołując się do najszerzej ofiarności publiczności, przyszedłby z doraźną pomocą nieszczęśliwym pogorzalcem.

W celu przyspieszenia pomocy w dniu dzisiejszym o godz. 9 wiecz. w plebanji Najśw. Marii Panny, ul. Kościelna Nr. 10 odbędzie się zebranie zaproszonych osób, a na niem powołany zostanie do życia ścisły Komitet, który zajmie się zbieraniem ofiar i rozdaniem tychże stroskanym pogorzalcem bez różnicy wyznania.

Waldemaras wciąż szaleje

budząc zaniepokojenie nawet we własnym kraju

KOWNO, 18.7. (Tel. wł. „Hasła”). Premier Waldemaras wczoraj po południu przed przedstawicielami prasy złożył deklarację niesłychanie bezczelną o rokowaniach z Polską, usiłując zrzucić całkowitą winę na Polskę za rozbicie się rokowań. Waldemaras oświadczył, że polski upór doprowadził do tego, iż dotychczasowe rokowania w komisjach musiały zakończyć się negatywnie. Polska za pakt o bezpieczeństwie usiłowała spowodować Litwę do uznania terytorjalnego status quo i do zrezygnowania z Wileńszczyzny. Poza tem Polacy dążyli do gospodarczej hegemonji Litwy. Litwa nie może żadną miarą zgodzić się na polskie propozycje. Litewski pakt bezpieczeństwa rzekomo zmierza tylko konsekwentnie do stabilizacji pokoju, ponieważ Polska pakt ten odrzuca,

złotych (czternaście złotych) współpracownicy firmy R. Bonkenhagen, prosząc, by apel ten odbił się we wszystkich fabrykach i przedsiębiorstwach, by drobną składką mas ludzi pracujących przyczynił się do ulżenia niedoli pokrzywdzonych pożogą pogorzalców.

Licząc na przychylnie dalsze poparcie tej sprawy

*Kreślę się z poważaniem
za współpracowników firmy
K. Czerniak.*

Łódź, 18 lipca 1928 r.

Lista składek rośnie. Dziś oczekujemy nowych datków. Choćby najskromniejszych, choćby groszowych, byle szybko wpłaconych. Na każdy grosz czekają nieszczęśliwi pogorzalcy. Jakażby to była radość i dumna, gdybyśmy im mogli, oddając większą sumę, powiedzieć:

— Nigdy nie należy wątpić w polskie serca! Stoją one zawsze otworem dla ludzi nieszczęśliwych. Nie zawodzą! Ludzie pracy tworzą jedną rodzinę gotową zawsze do wzajemnej pomocy w ciężkiej walce o byt. Czytelnicy! Każdy grosz jest oczekiwany!

LISTA OFIAR:

Naczelnik Bielecki — 25 zł.
Starosta Grodzki p. Strzeziński — 30 zł.
Starosta Al. Rzewski — 50 zł.
Koło Mieszczanek przy „Resursie” — 25 złotych.
Dr. Tochtermann — 10 zł.
Kubiak Ewa — 4 zł.
Radzimekiewiczówna Jadwiga — 5 zł.
Kryśka Przedmojska — 5 zł.
Hoffman Stanisław — 5 zł.
Gostyńska Anna — 5 zł.
Czarnecka Aleksandra 1 zł.
Ks. Z. — 5 zł.
Milbrandt Emil — 50 gr.
Pracownicy Firmy Borkenhagen — 14 zł.
Inżynier Fr. Żegota — 15 zł.
Jaś i Władzio S. (zamiast cukierków) — 60 gr.
Piaskowski Wacław — 1 zł.
Prochowski Ignacy — 50 gr.
Czurapski Bolesław — 1 zł.
Lokatorzy domu, Kilińskiego 120 — 13.65

w tem:

Salamon Kligier — 75 gr., Kaczyńska — 30 gr., Michowska — 1 zł., Lipowicz — 10 gr., Świeranowski — 1 zł., Krzemień — 50 gr., Leszczyńska — 20 gr., Kaufman — 50 gr., Holeder — 50 gr., Berliner — 50 gr., Czarny — 20 gr., Kacenenbogen — 20 gr., Jaśkiewicz — 50 gr., Wiener — 2 zł., Stattler — 1 zł., Jankiewicz — 1 zł., Lewkowicz — 10 gr., Blumenfeld — 50 gr., Warszawski — 30 gr., Knytel — 50 gr., Chwatt — 1 zł., Łabędowicz — 50 gr., Ledelt — 40 gr. Razem — 13 zł. 65 gr.

Prezydent Meksyku zamordowany

Zabójcą jest oficer armii meksykańskiej

Calles panem sytuacji — Niestychnane wrzenie w całym kraju

NOWY YORK, 18.7. Donoszą z Meksyku, że nowoobрани prezydent Meksyku generał Alvaro Obregon został zamordowany w pewnej restauracji w miejscowości San Angelo, położonej o 12 mil na południe od miasta Meksyku.

Zwłoki Obregona zostały natychmiast przez wiezione do jego mieszkania prywatnego.

Generał Obregon, który już raz sprawował funkcje prezydenta Meksyku został ponownie obrany prezydentem w dn. 1 lipca br. i miał objąć urząd w dniu 1 grudnia r. b.

Uchodził on za wyznawcę tych samych zasad politycznych co obecny prezydent Calles.

W szczególności generał Obregon zapowiadał kontynuowanie wrogiej polityki względem Kościoła katolickiego. (ATE).

MEKSYK, 18.7. Zamordowanie nowoobranego prezydenta Obregona wywołało w mieście i kraju niebywałe podniecenie i zaniepokojenie.

Z ujawnionych obecnie szczegółów wynika, iż mordu dokonano wczoraj o godzinie 2-iej po południu w restauracji Bombilla na przedmieściu Meksyku San Angelo, gdzie od bywał się bankiet na cześć gen. Obregona.

Wśród gości krążył karykaturzysta, który w pewnej chwili podszedł również do gen. Obregona, proponując mu narysowanie jego karykatury. Gdy Obregon zgodził się na to, karykaturzysta zbliżył się i wydobywszy błyskawicznym ruchem rewolwer, dał pięć strzałów do Obregona.

Gen. Obregon padł martwy. Ponieważ strzały dane były w czasie, kiedy grała orkiestra, wobec tego niewielu słyszało huk wystrzałów, widziano jedynie jak gen. Obregon spadł z krzesła.

Przyjaciele i współbiesiadnicy zamordowanego rzucili się na sprawcę zamachu, chcąc go zlinczować.

Przeszkodził temu z wielkim trudem obecny na bankiecie prezydent policji.

Zawiadomiony o morderstwie prezydent Calles ujął śledztwo w swe ręce.

Zdotano stwierdzić, że zabójcą jest kapitan armii meksykańskiej Juan Escapulario.

Podczas przesłuchiwań w prezydium policji sprawca zamachu milczał uparcie i nie chciał podać danych, dotyczących się jego osoby. Oświadczył tylko krótko:

Nie miałem żadnych współników.

Zwłoki gen. Obregona przewieziono do mieszkania. Cały okręg, w którym leży dom Obregona otoczono kordonem policji i wojska.

Prezydent Calles zwołał natychmiast radę gabinetową, na której zastanawiano się nad zarządzeniami, jakie należy wydać, celem zabezpieczenia spokoju.

W wyniku obrad zarządzone ostre pogotowie policji i wojska w całym kraju. Wszystkie teatry, restauracje i lokale rozrywkowe są zamknięte. Wszelki ruch w mieście zamary zupełnie.

W całym kraju panuje z powodu zamordowania Obregona niebywałe podniecenie. Wszystkie punkty strategiczne w mieście obsadzili oddziały wojskowe, uzbrojone w armaty i karabiny maszynowe.

W kraju zaprowadzono ostrą cenzurę, co daje powód do najrozmaitszych pogłosek.

Zarządzenia te dowodziłyby wprawdzie, że Calles jest obecnie panem sytuacji, ludność jednak z obawą oczekuje dalszego rozwoju wypadków i nowych zarządzeń Callesa.

Calles zarządził natychmiast obsadzenie wyższych stanowisk w wojsku i policji swoimi przyjaciółmi, usuwając niepewnych ludzi.

Ponieważ w Meksyku niema urzędu wice prezydenta, spodziewają się powszechnie, że parlament przedłuży upływający w dniu 1 grudnia okres urzędowania Callesa do czasu wyboru nowego prezydenta.

Morderca Escapulario będzie zapewne w ciągu dnia dzisiejszego stracony.

Zabójca prez Obregona ciężko ranny

MEKSYK, 18.7. Zabójca prezydenta Obregona został ciężko ranny w chwili aresztowania. Stan jego jest bardzo ciężki i prawdopodobnie nie da się utrzymać przy życiu.

Płomień powstania podsycony

przez zabójstwo prez. Obregona

MEKSYK, 18.7. Równocześnie z zamordowaniem prezydenta Obregona zauważono wzmożoną działalność powstańców meksykańskich w całym kraju.

W stanie Guanajuato powstańcy próbowali opanować kilka miejscowości, ponieśli jednak klęskę.

W czasie walk zginęło 54 powstańców, kilkunastu zaś wziętych do niewoli wojska rządowe rozstrzelali.

W San Luis Potosi władze wykryły organizację, dostarczającą powstańcom broni. 2 oficerów i 2 osoby cywilne stracono, liczni członkowie organizacji aresztowani.

W odwet za zabójstwo gen. Obregona

ZAMORDOWANO MIN. PRACY MORONESA

NOWY YORK, 18.7. Z Meksyku nadeszły wiadomości o zamordowaniu meksykańskiego ministra pracy Luis Moronesa.

Mordercami mają być zwolennicy Obregona, którzy podejrzewali Moronesa o pośredni

lub bezpośredni współdziałanie w zamordowaniu prezydenta.

Wobec ostrej cenzury, zarządzanej przez Callesa, nie udało się uzyskać potwierdzenia tej wiadomości.

Próby odszukania Amundsena

„Krasin” i „Małygin” prowadzą akcję ratowniczą

RYGA, 18.7. Donoszą z Moskwy, że wszechrosyjski komitet pomocy dla ekspedycji generała Nobila polecił łamaczowi lodów „Małyginowi” uczynienia ponownej próby odnalezienia Amundsena. Dopiero w razie gdyby te usiłowania nie zostały uwieńczone pomyślnym skutkiem, „Małygin” powróci do

Archangieska, lecz po drodze zatrzyma się koło ziemi Karola, gdzie pozostawi wielkie zapasy żywności dla członków grupy Amundsena. Ponieważ nie stracono dotychczas nadziei, że są oni jeszcze przy życiu, łamacz lodów „Krasin” weźmie również udział w akcji ratowniczej. (ATE).

Katastrofa autobusu pasażerskiego

Jedna osoba zabita — 17 rannych

BYDGOSZCZ, 18.7. W dniu dzisiejszym o godz. 8 rano autobus pasażerski, kursujący między Łobżenicą a Osieką, w chwili, gdy zbliżał się do Osieka, spadł wskutek pęknięcia osi i resoru do rowu przydrożnego, przewracając się do góry kołami i przykrywając

sobą 15-tu pasażerów. Jedna osoba poniosła śmierć na miejscu. Dwie odniosły ciężkie rany, a 12 lżejsze. Pogotowie lekarskie odwiezło rannych do szpitala. Na miejsce katastrofy udała się komisja sądowo-lekarska. (PAT)

Wywiad z Marszałkiem Piłsudskim

przez pryzmat prasy niemieckiej

BERLIN, 18.7. „Berliner Tageblatt” ogłasza dziś drugi z kolei obszerny artykuł wstępny pióra swego korespondenta warszawskiego p. Dubrowicza, w którym tenże rozważa o bieżącą sytuację wewnętrzną - polityczną w Polsce. Artykuł swój korespondent rozpoczyna od ogólnej charakterystyki wywiadu Marszałka Piłsudskiego, określając ten wywiad jako uwerturę do przyszłych walk o reformę konstytucji.

Wywiad Marszałka, oświadcza p. Dubrowicz, w konstrukcji swej zdradza niejasność świadcząca o walce wewnętrznej, jaką Marszałek toczy ze sobą samym.

Wywiad odsonić ma momenty, które mają zaważyć decydująco na sytuacji politycznej. Marszałek żyje jeszcze w przeszłości dawno przebrzmiałej.

Konflikt między rządem a sejmem, o ile wogóle istnieje, nie był skierowany przeciwko osobie Marszałka.

P. Dubrowicz wyraża przypuszczenie, że Marszałek prawdopodobnie został poinformowany przez kogoś, kto go usposobił wrogo nie tylko wobec Sejmu, lecz również wobec członków gabinetu, godzących się na tego rodzaju zawieszenie broni w walce z Sejmem.

Na konferencji tej prawicy udało się, twierdzi p. Dubrowicz, ostatecznie wbić klin między Marszałka Piłsudskiego a lewicę.

Wspominając w końcu o odpowiedzi marszałka Daszyńskiego na zarzuty postawione

w wywiadzie Marszałka Piłsudskiego, korespondent „Berliner Tageblatt” twierdzi, że obecnie zostają tylko dwie drogi do wyjścia z sytuacji, a mianowicie rozpisanie nowych wyborów albo zamach stanu.

Wybory nowe musiałyby się zakończyć zwycięstwem bloku rządowego, umożliwiając przeprowadzenie zmiany konstytucji w drodze parlamentarnej.

Jedną rzeczą jest pewna, oświadcza korespondent, że zaprowadzenie ustroju faszystowskiego według wzorów włoskich jest niemożliwe do przeprowadzenia. Militarne dyktatura byłaby szaleńczym tańcem na linie, urządzonym nad przepaścią polityki wewnętrznej i zagranicznej. (PAT).

Wspominając w końcu o odpowiedzi marszałka Daszyńskiego na zarzuty postawione

konferencji na Zamku, poprzedzająca wywiad Marszałka i rekonstrukcję gabinetu, zakończyła się, zdaniem p. Dubrowicza, zwycięstwem obozu konserwatywnego, doprowadzając w wyniku do zupełnej militaryzacji gabinetu.

Na konferencji tej prawicy udało się, twierdzi p. Dubrowicz, ostatecznie wbić klin między Marszałka Piłsudskiego a lewicę.

Wspominając w końcu o odpowiedzi marszałka Daszyńskiego na zarzuty postawione

P. Prezydent Rzplitej

zawiedził teren Wystawy Krajowej
POZNAŃ, 18.7. Pan Prezydent Rzplitej zawiedził dziś przed południem tereny powszechnej Wystawy Krajowej, mającej być otwartą w roku przyszłym, której jest protektorem.

W świeżo ukończonej hali centralnej imieniem dyrekcji PWK powitał Pana Prezydenta prezes jej zarządu dr. Wachowiak, wygłaszając przemówienie.

W czasie wizytacji na terenach i budowli Powszechnej Wystawy Krajowej Pan Prezydent dał wyraz szczególnego zainteresowania postępem robót około wystawy rządowej. Wysoki protektor Powszechnej Wystawy Krajowej wyraził życzenie, aby go szczegółowo informować o postępach prac. (PAT)

Marszałek Piłsudski

nie miał zamiaru wyjeżdżać do Druskiennik

Korespondent „Hasła” donosi z Warszawy:

Wbrew doniesieniom części prasy warszawskiej o zamierzonym rzekomo wyjeździe Marszałka Piłsudskiego do Druskiennik zapewniamy nas z kół rządowych, że projekt taki wogóle nie istnieje.

NARESZCIE!

Inspekcja lotnisk pod Łodzią

Korespondent „Hasła” donosi z Warszawy:

Dowiadujemy się, że Departament Służby Zdrowia Min. Spr. Wewnętrznych zamierza dokonać inspekcji lotnisk pod Łodzią.

Termin tej informacji będzie ustalony po przejęciu materiałów z inspekcji lotnisk podwarszawskich.

Gminy dostarczą

lokale i meble

podczas wyborów do izb przemysłowych

Korespondent „Hasła” donosi z Warszawy:

W związku z nadchodzącymi wyborami do izb przemysłowych Min. Spraw Wewnętrznych wydaje okólnik do pp. wojewodów, w którym przypomina, że obowiązkiem gmin jest dostarczenie lokalu i mebli dla głównej i obwodowych komisji wyborczych.

Projekty zmian Konstytucji

opracowane będą przez klub B. B.

Korespondent „Hasła” donosi z Warszawy:

Na dzień 30 lipca 1928 r. zwołane zostało posiedzenie plenarne klubu B. B.

Jak nas informują, tematem obrad będą projekty zmian Konstytucji, opracowywane w łonie Bloku.

Następnie dowiadujemy się, że poszczególne frakcje, wchodzące w skład Bezpartyjnego Bloku wysunęły wnioski w izbie, z daniem zaś plenarnego posiedzenia klubu jest uzgodnienie pewnych różnic poglądów istniejących w kwestii zapatrywania na zmianę Ustaw Państwa.

Labour Party

zgłasza votum nieufności dla rządu

LONDYN, 18.7. Labour Party postanowiła zgłosić wniosek o wyrażenie rządowa votum nieufności w związku z jego polityką w sprawie bezrobocia.

Kino Dom Ludowy

PRZEJAZD 34

634

Dziś Przepiękny film p. t. Dziś

**LISTY MIŁOSNE
BARONOWEJ S...**

Wzruszający dramat zyciowy.

W roli głównej
genjalna artystka **Mia May**Ceny miejsc: W dni powszednie na wszystkie seanse, zaś w sobotę, niedzielę i święta od godz. 1—3 pp. I m. 75 gr., II. 40 gr. III. 30 gr.
W sobotę, niedzielę i święta od godz. 3 pp. I miejsce 90 gr., II. m. 50 gr., III. m. 40 gr.**Królewskie tantjemy**dyrektorów kopalń węglowych —
a płace górników

Powołana przed dwoma laty do życia Komisja ankietowa miała za główne zadanie zbieranie kosztów produkcji w państwie. Działalność nośną więc Komisji powinny być objęte w pierwszej linii koszty produkcji ciężkiego przemysłu, a więc kopalni i hut. I jakkolwiek Komisja zadanie swe spełniła, nie można oczekiwać się zrealizowania obiektywnej analizy, zdrowych myśli i rzeczowych wskazówek zebranych drogą żmudnych dociekań i badań.

A są przecież sprawy, które nie cierpią zwłoki, do takiej zaś sprawy piekającej należy także zaangażowanie kryzysu w kopalniach węglowych, do którego łatwo dojść może wobec rozgoryczenia skutkiem wyzysku, jakiego doznają robotnicy ze strony zarządów kopalni i hut. Słusznie też wywołuje ostrą krytykę gospodarka górnośląskich koncernów węglowych, której przypisują nadmierne podwyższenie cen węgla. Podkreślają zwłaszcza ogromne koszty administracji, jako przykład podają fakt, że jeden z koncernów wypłacił za rok 1926 trzem dyrektorom tantjemę w wysokości 245.000 zł., oprócz miesięcznych poborów, wynoszących od 10 do 12 tysięcy złotych.

Te niezwykle wysokie tantjemy i pobory stanowią zdumiewający kontrast z oporem baronów węglowych przeciwko podwyższeniu zarobków górników, z narzekaniami na złą koniunkturę i niskie ceny węgla.

**Wycieczka botaników
w Polsce**

Z końcem bieżącego miesiąca przybywa do Polski 100 najwybitniejszych profesorów botaniki państw europejskich i Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Wycieczka zwiedzi: Warszawę, Poznań, Lwów, Kraków oraz Tatry. W Tatrach zapozna się z charakterystycznymi okazami flory.

W Krainie białych nocy i białych kamieni**HISTORIA PAŃSTWA ESTOŃSKIEGO**

(Korespondencja własna „Hasła”)

Parnawa, w lipcu.

„W jednej z wycieczek przez Estonję zauważyłem kawał pola, świeżo wydartego naturze. Tam, gdzie niedawno leżały jałowe kamienie i panoszył się dziki chwast, teraz wesoło dojrzewa wysokie, zielone zboże. Wiem, ile trudu musiało to kosztować rolnika, zanim bezużyteczny ugór zdołał przemienić na urodzajną niwę. I dlatego odruchowo chciałem zdjąć kapelusz z głowy, a żeby oddać cześć pracy nieznanego rolnika estońskiego. Powstrzymałem się jednak. Nie dlatego, ażebym się wstydił swego słowiańskiego entuzjazmu: powstrzymałem się w imię konsekwencji. Bo gdybym w ten sposób chciał zawsze hołd składać pracy, w takim razie musiałbym przez całą Estonję przejechać z kapeluszem w rękę!...

— Takim zwrotem rozpocząłem swoje przemówienie na bankiecie, wydanym onegdaj na cześć zagranicznych dziennikarzy

przez miasto Parnawę. Powiedzenie moje przyjęte hucznymi brawami przez obecnych, nie było wytworem grzeczności, czy kurtuazji dla gościnnych gospodarzy. Było ono raczej wynikiem moich badań i spostrzeżeń poczynionych w Estonji, było zewnętrznym wyrazem mego podziwu dla Estończyków, którzy w każdej dziedzinie, tak gospodarczej jak politycznej, społecznej i kulturalnej dokonali istnych cudów.

Estonja to kraik niewielki (48.000 km.) licząc 1.100.000 mieszkańców. Estończycy i Finnowie, podobnie jak ich pobratymcy Węgrzy, należą do odrębnej grupy ludów: ugrofińskiej.

Przodkowie ich, którzy od wieków osiedlili się nad zatoką Fińską, zostali w XIII wieku podbici przez Duńczyków i niemiecki Zakon Kawalerów Mieczowych. Gdy w roku 1561 Zakon ten uległ sekularyzacji i poddał się Polsce, także Estonja znalazła się w

obrębie granic naszego państwa. Czterej królowie polscy: Zygmunt August, Henryk Walezy, Stefan Batory i Zygmunt III władali nad gradami estońskimi.

Ślady tego panowania Polski w Estonji są nieznaczące. W muzeach w Rewlu, w Dorpacie i w Narwie znalazłem kilka starych dokumentów, sygnowanych podpisami naszych monarchów. Ciekawy jest szczegół, że miasto uniwersyteckie Dorpat, które otrzymało swój herb od Stefana Batorego za barwę swoją uważa dotychczas barwę państwową Polski!

Więcej pamiątek nie spotkałem. Panowanie nasze, długotrwałe w Inflantach, tu, na północy, skończyło się rychło. Już bowiem Zygmunt III traci ten kraj na rzecz Karola Sudermańskiego, z którym rozpoczynają się w Estonji rządy szwedzkie. Lud nazywa okres ten „złotym szwedzkim czasem”. Nic dziwnego. Mądrzy nowi monarchowie odnoszą się do swych estońskich poddanych z łaskawością i dobrocią. Wydają szereg przywilegów i nadeń gwarantujących handlowi i rzemiosłu krajowemu możność rozwoju, a nawet rozkwitu. Do niemałego też dojdą w onczas bogactwa Rewel (dzisiejszy Tallin) i Dorpat. Tu też w Dorpacie, bohater wojny 30-letniej, Gustaw Adolf założył uniwersytet, który istnieje i kwitnie po dziś dzień.

W roku 1721 pokój nyszadzki oddaje Estonję carowi Piotrowi Wielkiemu. Odtąd, pod władzą Rosjan, popierających latyfundiów, baronów niemieckich, kosztem interesów rolnika estońskiego pozostaje kraj ten przez długie lata. W drugiej połowie XIX w. uśpiiony duch nacjonalistyczny Estończyków zaczął się budzić do życia. Zakwitły nowe hasła, świeże zbawcze prądy wolnościowe zaczęły nurtować Estonję, czekającą na sposobność, by zrzucić z siebie jarzmo caratu. Marzenia patriotów estońskich ziściły się w 1917 w czasie rewolucji rosyjskiej. 24 lutego r. 1918 ogłasza się Estonja niepodległą republiką.

Następnie jeszcze musiało przejść świeżo powstałe państwo niejedno. Więc okupację niemiecką, a przedewszystkiem rok cały trwającą wojnę z bolszewikami. Ta ostatnia wymagała niemało ofiar i samozaparcia. Naród estoński zdał wtedy chlubnie egzamin ze swego hartu, odwagi i dzielności. O jego bohaterką postawę rozbiły się wszelkie zbrojne zakusy przemożnego wroga, aż 2 lutego 1920 r. przyszło w Dorpacie do zawarcia pokoju, który gwarantuje Estonji niepodległość.

Obywatel estoński powrócił w triumfie do domu.

I z tą samą energią, z jaką wykuwał granice swej Ojczyzny, jął się ciężkiej pracy, aby odrodzić jej życie gospodarcze.

O rezultatach tych owocnych wysiłków napiszę w następnej korespondencji.

Mieczysław Jągoszewski.

Prasa o „złośliwościach” Waldemarasa

Prasa francuska w dalszym ciągu komentuje zerwanie rokowań polsko-litewskich. Wszystkie dzienniki drukują wyjaśnienia, udzielone prasie przez p. radcę Szumlakowskiego. Szereg dzienników umieszcza w tej kwestji obszernie artykuły.

„Ere Nouvelle” rozpatruje stan zatargu polsko-litewskiego w stosunku do autorytetu Ligi Narodów. Streściwszy przebieg dotychczasowych rokowań, włącznie z konferencją brukselską i usiłowaniem Hymansa, by doprowadzić do porozumienia, pismo stwierdza, że Waldemarasa postępuje tak, jakby chciał wyprowadzić Polskę z cierpliwości bez względu na niewzruszone pragnienie pokoju, którym Polska od tylu lat powoduje się w sprawie litewskiej. Oczywiście jest dzisiaj — pisze autor artykułu — że Waldemarasa życzy sobie przerwania rokowań do wrześniowego zgrupowania Ligi Narodów, lecz chciał by, aby odpowiedzialność za zerwanie rokowań spadła całkiem na Polskę. To mu się jednak nie uda — pisze „Ere Nouvelle” — gdyż pamiętając oświadczenia, uczynione w ubiegłym miesiącu w Paryżu przez ministra Zaleskiego, jesteśmy pewni, że mężowie stanu, stojący na czele polityki zagranicznej Polski, nie zmienią w niczem swej linii politycznej i nie dadzą się wyprowadzić z równowagi przez złośliwe i pełne chytrności posunięcia rządu kowieńskiego. Niedopuszczalnym jest, aby podobne błędzenia na terenie polityki międzynarodowej były dalej tolerowane przez Ligę Narodów, której autorytet jest głęboko zaangażowany w tej sprawie. Ponieważ Polska w dalszym ciągu gotowa jest, jak oświadczyła, prowadzić rokowania z Litwą, Liga Narodów powinna stanowczo oświadczyć, że nie pozwoli Litwie narażać dalej na nie-

bezpieczeństwo pokoju światowego, za który Liga jest bezpośrednio odpowiedzialna. Nieustannie prowokację ze strony Litwy zmuszającą Ligę Narodów do powzięcia stanowczych decyzji, w braku których autorytet jej i prestige narażone będą na kompromitację.

W „Oeuvre” Wiktor Snell oświadcza: Nie przesadzając doniosłości wyryków kacyka kowieńskiego przyznać należy, że stanowia one niebezpieczeństwo dla pokoju europejskiego, gdyż dziwny ten maż stanu, nadużywając swej słabości, otwarcie dąży do rozpoczęcia dyskusji nad egzystującymi traktatami i podeptania podpisanych przez niego samego zobowiązań. Należy podkreślić różnicę wprowadzoną przez delegata polskiego p. Hołówkę, między opinią publiczną kowieńską a domniemanym jej przedstawicielem, niebezpiecznym dyktatorem. Cześćciowe niepowodzenie plenarnej konferencji królewieckiej. Wobec tego sprawa wróci przed Ligę Narodów, od której tym razem należy oczekiwać stanowczej decyzji.

W „Information” Jacques Ancel, stwierdzając dotychczasowy przebieg rokowań polsko-litewskich, podkreśla, że Polska w każdej fazie tych rokowań okazała się wielką i szlachetną, a ostatnio fantastycznym projektem litewskim przeciwstawiła program realny, oparty na uroczystej gwarancji niepodległości Litwy. Waldemarasa nie może liczyć na poparcie nawet Berlina — chyba jedynie Moskwy, zgodnie z intencjami, której stara się przeszkodzić wszelkiemu porozumieniu państw bałtyckich, usiłując odosobnić Łotwę, wówczas, gdy stanowisko Polski i wyraźne deklaracje p. Hołówki, zdobywają Polsce sympatje wszystkich prawdziwych przyjaciół pokoju.

Od dziś
największy szlagier
sezonu!
Pierwszy raz w Łodzi!

Nadzwyczajna uczta dla wielbicielek kina

Pikantna!
Ubóstwiana!
Rozkoszna!**Mae Murray**

w fascynującym erotycznym dramacie

„Czarodziejka”

Ostatnie 2 seansy Kina w Ogrodzie!

Teatr i Sztuka

TEATR MIEJSKI

Ostatnie trzy przedstawienia „Golema”.

Dzisiaj, czwartek, jutro i w sobotę dane będą ostatnie przedstawienia świetnego widowiska teatralnego A. Marka i Leiwika „Golem” w wybornej premierowej obsadzie z Kazimierzem Kijowskim, Boneckim, Woskowskim, Dąbrowską i Lubieńską w rolach głównych.

Ceny znacznie niższe: od 50 gr. do 4 zł. Kasa czynna: w Cukierni Gostomskiego do 7 wieczorem, zaś od 7 i pół w teatrze. Sala doskonale wentylowana.

TEATR LETNI W OGRODZIE STASZICA

przedłuża do soboty wieczorem obecną, ciesząc się olbrzymim powodzeniem rewję — wodewil Gustawa Wassercuga „Tak, to jest Łódź” z nieporównanymi w swoich rolach: Szubertem-Plamiakiem, Konstancją Tatar-kiewicz-Konfeldem, Winawerem-Komisarzem, Wtorkiewiczem oraz Mrozińskim-De-rauchem, Niemirzanką, Jakubińską, Krze-mieńskim i t. d.

Wielką atrakcją są również tańce znakomitej pary baletowej Wojnar — Soboltówna.

Początek o godz. 9-ej.

Kasa w Ogrodzie otwarta od 8-ej.

Wejście 1 zł.

Dojazd i powrót tramwajami Nr. 2 i 7.

W niedzielę premiera nowego wydania rewji „Tak, to jest Łódź” w częściowo zmienionej obsadzie i zupełnie nowym programem tańców i ewolucji.

„CHATA ZA WSIĄ”

w parku „Wenecja”.

Urządzone przez Teatr Popularny wielce ciekawe i efektowne widowisko na wolnym powietrzu „Chata za wsią”, które spotkało się z tak entuzjastycznym przyjęciem na poprzednich przedstawieniach, grane będzie w dalszym ciągu od dzisiaj do soboty włącznie. Malowniczy teren, piękne chóry i muzyka, efektowne tańce, interesująca akcja i znakomita gra całego ансамблю z czołowymi siłami na czele złożyły się na całość wysoczej artystycznej.

Wcześniejsza sprzedaż biletów odbywa się w kasach: Teatru Popularnego od godz. 11 rano do 5 po poł., w kwiaciarni B-ci Dymkowskich — Plac Kościelny 4 od godz. 11-ej rano do 5 po poł., w kwiaciarni W Salwy — Moniuszki 2 od godz. 9 rano do 8 wiecz., w sali Geyera — Piotrkowska 295 od godz. 9 rano do 9 wiecz.

LETNI TEATR LIT.-ART. „GONG”

w ogródku Cegielniana 16.

Dzisiaj powtórzenie doskonałej rewji p. t. „Leinie miłości”, w której szereg szlagierowych skeichów, scen wokalnych i choreograficznych w wykonaniu sympatycznego gościa p. Sabiny Sawickiej, znanych z poprzednich występów pp. Buczyńskiej, Hryniewieckiej i Czartorzyskiej oraz ulubionego artysty Cz. Skoniecznego wraz z całym zespołem „Gongu” składa się na całość ciekawą, pociągającą i bardzo starannie wyreżyserowaną. Przeważa humor i melodyjność czyni program wesołym i lekkim. Na pierwszym miejscu należy postawić aktualny sketch p. t. „Inspekcja sanitarna” oraz „Przy bufcie” i „Pojedynki amerykański”, w których kapitalny w swych kreacjach Skonieczny zbiera suto żniwo oklasków.

Dzisiaj dwa przedstawienia o godz. 8 i 10-ej wiecz.

Pabjanice zaciągają pożyczkę na budowę rzeźni i domu dla bezdomnych

W związku z wiadomością o pabjanickiej delegacji bezrobotnych u Pana Wojewody w sprawie uruchomienia robót publicznych dla pozabawionych pracy, dowiadujemy się, iż Rada Miejska m. Pabjanic uchwaliła zaciągnąć pożyczkę w wysokości 660,000 złotych na budowę rzeźni oraz 20,000 złotych na wykończenie domu dla bezdomnych.

Uchwała ta została przez Pana Wojewodę w dniu wczorajszym zatwierdzona, wobec czego prezydent m. Pabjanic udaje się w najbliż-

szych dniach do Warszawy, celem definitywnego zafatwienia sprawy.

Roboty dookoła budowy rzeźni umożliwią zatrudnienie większej ilości ludzi, co też w znacznej mierze wpłynie na poprawę stanu bezrobocia.

Niezależnie od tego komunikują nam, iż w połowie sierpnia rozpoczną się roboty dookoła budowy gmachów Sądu Okręgowego i Izby Skarbowej w Łodzi.

Ruch spółdzielczy a stan średni

Ruch spółdzielczy w Polsce, przed wojną dość słaby wskutek tamowania go przez rządy zaborcze, po wojnie rozwinął się i rozwija nader pomyślnie. Warstwy ekonomiczne słabe, który warunki zarobkowania lub wysokość dochodów pogorszyły się znacznie po wojnie, garną się do spółdzielczości, jako do jednej z dróg, wiodących ku lepszej przyszłości. Szczególnie wzmógł się w ostatnich latach ruch spółdzielczy w Polsce.

I tak w ciągu trzech lat od 1924—1927 przybyło 5.966 spółdzielni. W roku 1926 było ich 13.909, w roku zaś 1927 — 15.729, z czego 5.803 spółdzielni kredytowych. Do spółdzielni tych należy blisko 3 miliony członków. Przyjmując pod uwagę, że do spółdzielni tych należą przeważnie członkowie, prowadzący gospodarstwa i utrzymujący rodzinę, złożoną przeciętnie z 3 osób, bez przesady rzecz można, iż prawie czwarta część 30 milionowej ludności Rzplitej korzysta z usług spółdzielni. Spółdzielczość w Państwie stopniowo odbudowuje zniszczone w czasie inflacji kapitały własne i gromadzi kapitały obrotowe, pochodzące z wkładów oszczędnościowych. Praca ta ma doniosłe znaczenie

dla teźny i rozwoju życia gospodarczego kraju.

Stosunki kredytowe jednak, w małych zwłaszcza miasteczkach i osadach pozostawiają jeszcze dużo do życzenia. Są całe pola niekraj, gdzie rzemieślnicy, drobni przemysłowcy i kupcy płacą od krótkoterminowych kredytów 6 lub 8 w stosunku miesięcznym. Podniesienie produkcji i eksportu wytworów przemysłowych i rzemieślniczych uzależnione jest w wielkiej mierze od pomocy kredytowej i surowcowej. Jakkolwiek istnieje dotychczas obrotowa statystyka 537 spółdzielni kredytowych (196 kupieckich i 241 rzemieślniczych i przemysłowych), obsługujących drobny przemysł, rzemiosło i kupiectwo, jest to jeszcze znikomą ilością w porównaniu z istotnymi potrzebami stanu średniego. Nietylko spółdzielnie kredytowe musi tworzyć rzemiosło i kupiectwo, ale również spółdzielnie surowcowe, wytwórcze, przemysłowe, mieszkaniowe, handlowe, pracy i t. p. Spółdzielnie te winny utworzyć swój własny Związek rewizyjny, aby zapobiedz w ten sposób rozdrobnieniu ich wśród wielkiej ilości spółdzielni rolniczych i innych.

Z RYNKU CEGLANEGO

Założone przez Bank Gosp. Kraj. z inicjatywy Komitetu Ekonomicznego Ministrów Biuro Komisowe Pośrednictwa w zakupie cegły, mające na celu przeciwdziałanie spekulacyjnemu podwyższaniu ceny cegły przez pośredników drogą zebrania i zorganizowania konsumentów, rozwija coraz intensywniej swą działalność.

Z uwagi na korzystną konjunkturę i dzięki temu, że w większości wypadków wypłaca Biuro dostawcy zaliczkę, opłacając każdą dostawę natychmiast po jej wysłaniu, potrafiło Biuro osiągnąć wybitną niższą cenę cegły i przeprowadza obecnie transakcje przy cegle normalnego wymiaru 27×13×6 cm. po cenach przeciętnie 95 zł. za 1.000 sztuk loco wagon stacja Warszawa.

Na podstawie uchwały Dyrekcji Banku Gospodarstwa Krajowego z dnia 14 czerwca r. b. akcja Biura Komisowego, ograniczona pierwotnie do m. st. Warszawy i okręgu katowickiego, została obecnie rozszerzona na całe państwo.

Akcja ta jest pierwszą próbą zrzeszenia konsumentów w celu przeciwstawienia się zorganizowanemu pośrednictwu i skartelizowanej produkcji.

Biuro Komisowe, działając w oparciu o Komitet dla spraw obrotu i ceny cegły, złożony z przedstawicieli władz centralnych i zainteresowanych czynników, mając na oku obniżenie ceny cegły i zapewnienie konsumentowi jej dostawy w potrzebnej ilości i we właściwym czasie, ma równocześnie na

względnie zapewnienie producentom pewności zbytu i ochrony ich przed stratami, wynikającymi z nadprodukcji. To ostatnie zadanie może Biuro spełnić tem łatwiej, że skupiając w swem ręku — w myśl uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów — całość zapotrzebowania cegły do budowy, wnoszących przez instytucje, korzystające z kredytów budowlanych, wypłacanych przez B. G. K., ma jedyną w państwie ewidencję w wysokości tego zapotrzebowania. Gdy zaś obecnie 60% budowy w Polsce wnoszonych stawa się z kredytów rządowych, lub przy ich pomocy, Biuro Komisowe ma w ten sposób dokładne wiadomości o wysokości zapotrzebowania. Działając w porozumieniu z producentami cegły, może Biuro Komisowe podać im faktyczną wysokość zapotrzebowania, co uchroni ich od nadprodukcji, a z drugiej strony zapewni konsumentom dostawę potrzebnej im cegły.

Ponieważ Biuro, przeprowadzając transakcje, sprawdza kalkulacje kosztów własnych i przyjmuje ceny nie wyższe, niż 20 do 30% ponad koszty własne produkcji, przyczem zupełnie wyłącza drogie pośrednictwo prywatne, przeto w interesie wszystkich kupujących leży zaopatrywanie się w cegłę wyłącznie przez Biuro Komisowe B. G. K., a w interesie producentów oferowanie swej cegły do sprzedaży również wyłącznie tą drogą.

Biuro Komisowe pośrednictwa w zakupie cegły przy B. G. K. mieści się w Warszawie, ul. Królewska 5, tel. 62-58.

Mecz Cracovia Ł. K. S.

prowadzi p. Brzeziński w Poznania

Niedzielne zawody w piłkę nożną o mistrzostwo Ligi, które wzbudziły w kraju olbrzymie zainteresowanie pomiędzy Ł. K. S. i Cracovią prowadzić będzie sędzia z Poznania p. Brzeziński.

Nadmienić należy, że Cracovia przybywa do Łodzi w najsilniejszym składzie z Kalużą, Gintlem i Szperlingiem na czele.

Łodzianie również wystąpią w groźnym obecnie zestawieniu.

Reul (Ł. K. S.) zaproszony na wyścigi do Krakowa

Jaką popularnością cieszy się młody kolarz Ł. K. S. Reul, świadczy ostatnie zaproszenie, jakie nadesłała Cracovia pod adresem Ł. K. S. W liście swym Cracovia zawiadamia o wyścigach, które odbędą się w najbliższą niedzielę 22 lipca w Krakowie oraz prosi, by Reul wziął w nich udział. Dotychczas nigdy nie proszono imiennie zawodnika. Nic dziwnego, gdyż Reul w ciągu jednego roku stał się najlepszym kolarzem w Polsce. Ostatnie wyniki osiągnięte na zawodach w Warszawie zmusiły P. Z. T. K. do wyznaczenia Reula na skład drużyny olimpijskiej.

Młodemu, bo zaledwie 19-letniemu kolarzowi życzymy dzielnego reprezentowania Łodzi w Krakowie.

Pójdźcie, o działki, pójdźcie wszystkie razem, Gdzie Helenowski park w księżycu marzy, By wzrok cudownym zachwycić obrazem Najwspanialszego Balu Dziennikarzy.

Podatek od gmin wiejskich

Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministerstwem skarbu zatwierdziło uchwałę rady miejskiej w Piotrkowie, w sprawie statutu o poborze na rzecz gminy tego miasta specjalnych opłat na pokrycie kosztów leczenia biednych mieszkańców m. Piotrkowa.

Jednocześnie została zatwierdzona uchwała sejmiku powiatowego w Koźienicach w sprawie statutu o poborze podatku inwestycyjnego, z zastrzeżeniem, że sumy, jakie z podatku tego wpłyną, będą użyte na zapomogi dla gmin wiejskich pow. koźmienickiego, które w r. b. nie są w stanie pokryć wydatków na dokończenie budowy szkół powszechnych.

GIEŁDY

OFICJALNA GIEŁDA WARSZAWSKA.
Warszawa, dnia 18 lipca 1928 r.

AKCJE.

Dolarówka — 86,50
Bank Polski — 178
Bank Handlowy — 117
Bank Dyskontowy — 135
Bank Zw. Sp. Zarob. — 83
Cukier — 60
Firlej — 67
Węgiel — 104
Lilpop — 36,50
Modrzejów — 42,50
Starachowice — 54,85
Borkowski — 15,5
Spirytus — 38
Tendencja przeważnie słabsza.
Kurs urzędowy 1 grama czystego złota równa się 59244. Kurs obliczeniowy 100. w złocie równa się 172. Dolar w obrotach prywatnych 8,88^{1/2} Rubel złoty 4,65. Rubel srebrny 295. Ruble w bilionie ros. 135

Helenów!

Niedziela, dnia 22 lipca r. b.

Helenów!

Letnia Reduta Prasy

Sport. Atrakcje. Loteria fantowa. Zabawa dziecięca. Orkiestry.

